

Voorwoord

Hans Siepel heeft een fascinerend boek geschreven. In een meeslepende vertelling trakteert hij de lezers via de weg van logisch redeneren op het ondenkbare: het Godsbewijs. Een heuse intellectuele oerknal. In het verhaal voert Siepel een vermaard theoloog op die een rede houdt op een symposium ter ere van de herdenking van Luthers actie van vijfhonderd jaar geleden, het spijkeren van zijn stellingen op de deur van de slotkerk van Wittenberg. Het is ook gelijk de afscheidsrede van de geleerde theoloog. Hij gaat met emeritaat en verhuist naar een Grieks eiland.

In zijn afscheidsrede betoogt de theoloog dat de mensheid op zoek is naar 'een groot nieuw verhaal' om het huidige crisistijdsgewricht te duiden en te begrijpen. De oude ideologische, politieke en religieuze verhalen voldoen niet meer. Ze zijn dogmatisch en maatschappelijk betekenisloos geworden of, nog erger, maatschappij- en mensvijandig. Dat, zo stelt de theoloog, geldt ook voor het

protestants-christelijk verhaal, dat dogmatisch en zielloos is geworden. We, verzekert hij, maken echter deel uit van een veel groter verhaal, maar dat vraagt de bereidheid tot het grote loslaten en over schaduwen heen springen. Het 'nieuwe' verhaal dat in deze vertelling wordt opgediend is overigens niet zo nieuw. Verborgен, verketterd en genegeerd loopt het, bekend als de grote mysteriën, door de menselijke geschiedenis heen. Volgens de theoloog in Siepels vertelling is nu de tijd gekomen om de mysteriën van dit grote Godsverhaal aan het grote publiek te openbaren.

Zijn eigen zoektocht naar dit mysterie van de 'hoogste wijsheid' is in gang gezet door een bijna-doodervaring na een acute hersenvliesontsteking. In die lumineuze ervaring wordt hij zinnebeeldig voor een gouden beeld geleid. Een beeld van Hermes Trismegistus, schepper van de hermetische wijsheid. Zoals hij zelf beschrijft:

Ik zag de evolutie. Alles en iedereen evolueert en ontwikkelt zich gezamenlijk. Ik zag ook waar alle evolutie naartoe gaat, wat het uiteindelijke doel is. Ik beseftte dat niet alleen ik deel uitmaak van het grote geheel, maar alles en iedereen, elk mens, elk zielenwezen, elk dier, elke cel, de aarde en elke andere planeet, het universum, de kosmos, het Licht. Alles staat met elkaar in verbinding en is ondeelbaar. Ik begreep het. Het is alles zo eenvoudig. Zo logisch. Zo voor de hand liggend.

Maar hoe vertel je aan een gehoor van vastgeroeste theologen en wetenschappers dat er buiten de stoffelijke wereld een geesteswereld bestaat? Sterker nog, dat de stof uit de geesteswereld is voortgekomen. Het christendom is, in de ogen van de theoloog, tot een religie van de stof geworden en heeft in het spoor van de verlichtingsfilosofen de toegangsdeuren naar de geesteswereld met dogma's en leerstellingen geblokkeerd. Maar hoe dat uit te leggen? Hoe de verlichtingsfilosofen en denkers te overtuigen en te 'bekeren'?

En dan valt het kwartje. Bij DWDD ziet hij een eminent geleerde die op zijn wetenschappelijke weg tot de ontdekking is gekomen van het werkelijke bestaan van een geesteswereld. Een wereld die immens veel groter is dan de gemeten stoffelijke wereld. Een grootse ontdekking; een intellectuele oerknal, dwars tegen de 'breinmensen' van de verlichtingswetenschap in. De gast in het tv-programma van Van Nieuwkerk maakt met zijn theorie van 'emergentie' duidelijk dat 'de liefde niet begint met het activeren van een stofje in ons brein, maar wordt geactiveerd als gevolg van impulsen vanuit de geestesenergie'.

In wezen is het al een heel oud, maar meestal onbegrepen verhaal. Terecht citeert Siepel onder meer uit de hermetische geschriften en uit een tweeduizend jaar oude tekst uit

de Nag Hammadi-geschriften, *Over de oorsprong van de wereld*. Het wezenlijk begrijpen van die 'boodschap' vraagt echter om met een 'onbeslagen' bril deze wijsheidsgeschriften te gaan lezen. Ze zijn in de moderne tijd als 'alternatief' beschouwd; interessante filosofieën uit een oud verleden, achterhaald door de moderne wetenschap. Dat juist deze wetenschap nu doordringt tot de kern van die boodschap, ontsluit een gigantisch grenzeloos 'veld' van bewustzijn. Het is wat de grote wetenschapsfilosoof Thomas Kuhn een paradigmaswitch noemde en waar we middenin zitten.

Hans Siepel schrijft uiterst toegankelijk en meeslepend. Je wordt meegenomen in het verhaal, zonder theologische formules of wetenschapsidoom. Na het lezen van het boek zal voor de, nog niet in andermans ideeën vastgeroeste, mens de wereld en het beeld van de (kosmische) evolutie er heel anders uitzien. Het kan tot een bevrijdende paradigmaswitch in het eigen denken leiden en in het persoonlijk leven een betekenis en zingeving schenken die het persoonlijke verre overstijgt.

Ik wens *Het Godsbewijs* vele lezers toe. Met recht een fascinerend boek!

Jacob Slavenburg

(1)

Hij zet het boek terug in de opengevallen ruimte in een van de rijen van zijn boekenkast. Over een paar weken komen de verhuizers. Dan is het gedaan. Een levensfase sluit zijn deuren voorgoed. Het is ook mooi geweest zo. Hij is vermoeid. Erg vermoeid. Maar misschien nog wel meer bezorgd dan moe. Of het wel gaat lukken? Zal zijn voordracht het gewenste effect hebben? Zullen zijn toehoorders snappen dat het nog niet te laat is en dat het er nu meer dan ooit in de menselijke geschiedenis op aankomt? Dat zij zelf de troefkaarten in handen hebben voor het eindspel? Kan hij ze ervan overtuigen dat we leven in tijden van de vervulling van duizend jaar oude profetieën? Hoe absurd deze gedachte op het eerste gehoor ook is. Nu het bijna zover is slaat de twijfel met de regelmaat van de klok toe en dringen vragen zich op of het al niet te laat is. De niet-aflatende stroom van de dagelijkse, somber stemmende nieuwsberichten met diep menselijk lijden in de hoofdrol voedt de twijfel. Of hij zichzelf niet iets wijsmaakt en zijn rol in het geheel overschat? Hoe het ook zij, zijn karwei zit er bijna op.

De laatste drie jaar zetten alles in zijn leven op zijn kop. Zijn vaste zekerheden en zijn onwrikbare kijk op de 'toestand in de wereld' gedropt in een grabbelton van het ondenkbare. Even onverwachts als ongevraagd duwde het leven hem in een niet te stoppen achtbaan van gebeurtenissen. Met ongeziene vergezichten, depressies van existentiële twijfel en wanhoop en de uiteindelijke aanvaarding van zijn levensmissie. Op deze momenten van twijfel houdt zijn wonderbaarlijke eigen ervaring hem op de been en 'fluistert' hem in zijn oren om niet te wanhopen en vertrouwen te hebben, dat er machten en krachten zijn zoveel groter dan het menselijk verstand zich kan voorstellen. Dat het nog niet te laat is en dat alles volgens planning verloopt en dat hij zich op zijn taak moet blijven concentreren.

Hij is bijna klaar. Er moet nog een laatste stap worden gezet. Nog iets meer dan een maand te gaan. Op 31 oktober zal het dan gebeuren. Met een dikke rode stift staat deze dag al jaren onderstreept in zijn agenda. Nog voor zijn grote ommekeer was de afspraak al gemaakt. Of hij op die dag in 2017 de hoofdspreker wil zijn? Maar natuurlijk. Als gerenommeerd theoloog met groot wetenschappelijk aanzien is hij dé man om juist op deze dag het hoogste woord te voeren. Hij heeft in zijn werkzame leven vele verhalen verteld. Voor zijn studenten, die elk jaar in weer

mindere aantallen in de collegebanken plaatsnemen. Voor nationale en internationale collega's op wetenschappelijke congressen en symposia. En zo af en toe op uitdrukkelijk verzoek op zondagochtend nog wel eens een kerkelijke preek of op uitdrukkelijk verzoek een begrafenis. Maar dit verhaal is van een geheel andere orde. Met 'hemelse pennen' geschreven. Hij denkt terug aan die wonderlijke en ingrijpende ervaring die zijn leven met ongeziene en niet-bestaande kleuren opnieuw op het levensdoek portretteerde. Hij hoort nog die mysterieuze, hemelse stem vol wijsheid en vanzelfsprekende zelfverzekerdheid hem zeggen dat zijn woorden de wereld zullen veranderen.

Zijn ogen dwalen voor een kort moment over het huiselijk landschap van zijn materieel bezit. Heel veel is het niet. Bepaald geen overdaad en nodeloze opsmuk. Hij geeft er ook niet om. Nooit gedaan. Het virus van consumeren en materiële rijkdom is aan hem voorbijgegaan. Niet dat er ooit bij hem is ingebroken, maar inbrekers zouden er niet opgewonden van raken. Hij mag er dan zelf weinig waarde aan hechten, zuinig op zijn spulletjes is hij wel. Ze zijn nog in puike conditie. Ze hoeven niet naar de afvalberg om tot stof vermalen te worden, maar gaan naar de kringloopwinkel. De meeste van zijn spullen wacht een nieuw leven. Een wedergeboorte in andere huizen met andere gebruikers. Het enige waar hij

aan hecht zijn de boeken. De duizenden boeken die hij in zijn leven heeft aangeschaft en verzameld. Mochten biografen zich ooit aan zijn levensverhaal wagen en zijn persoonlijke bibliotheek aan een nauwgezette inspectie onderwerpen, dan zullen zij in zijn omvangrijke collectie een belangrijke cesuur ontdekken. Van voor en na de ingrijpende en alles transformerende gebeurtenis in zijn leven. 'Dan moeten ze er wel voor naar het Griekse eiland Skopelos.' Hij glimlacht bij het vooruitzicht.

Een halfjaar geleden op vakantie loopt hij erlangs. Alsof het zo moet zijn. Half verscholen in een mystiek schouwspel van door boombladeren gedempt zonlicht. Door magnetische krachten aangetrokken neemt hij van dichterbij een kijkje. Het zachte licht en de weelderige vegetatie roepen herinneringen op aan die hemelse gebeurtenis nu drie jaar geleden. Dichterbij gekomen ziet hij tot zijn grote verrassing een klein houten bordje met een paar woorden Grieks en een telefoonnummer. Hij kent de taal. Hij komt al decennia in dit land. Vanaf de eerste stap op Griekse bodem omarmt dit land vol met geschiedenis hem om niet meer los te laten. Het Griekse eiland Patmos is zijn eerste liefde en hij had nooit gedacht dat zijn Griekse huis op een ander eiland dan Patmos te vinden zou zijn. Binnen een paar maanden is de koop geregeld en is hij samen met zijn dier-

bare vriendin eigenaar. Een weekje na de grote toespraak zullen ze samen verkassen met zijn omvangrijke privébibliotheek om zich voorgoed op dit paradijselijk plekje terug te trekken en af te wachten of zijn missie zal slagen.

‘Zou jij niet de keynotespeech willen verzorgen?’ Hij en de rector magnificus van de universiteit zitten aan het ontbijt in een te luxe hotel waar beiden zijn ondergebracht. Een groot internationaal symposium over de maatschappelijke betekenis van het christendom in een gesecculariseerde samenleving brengt ze hier. Hij kijkt de ‘magnificus’ vragend aan. ‘Je weet als theoloog vast dat 2017 in de kerkelijke geschiedenis een monumentaal jaar is.’ Hij knikt. Op 31 oktober 2017 is het precies vijfhonderd jaar geleden dat Maarten Luther zijn 95 stellingen op de kerkdeur van de slotkerk van Wittenberg spijkerde. Het veroorzaakte een tsunami van religieuze golven die het christelijk landschap overspoelde en revolutionaire veranderingen in gang zette. ‘We zijn voornemens om op die dag op onze universiteit in samenwerking met de protestantse kerken een groot congres te organiseren om dit historische feit te gedenken.’ De rector onderbreekt zichzelf en met een slok koffie spoelt hij de achtergebleven croissantsnippers weg. ‘Volgens mij ben jij de uitgelezen persoon om daar te spreken. Gelet op je wetenschappelijk werk natuurlijk,

maar misschien nog wel meer omdat wij je kennen als iemand die volgaarne zijn gehoor weet te provoceren.'

Daar heeft de rector een punt. Hij zoekt altijd het debat en is liefhebber van provocaties en knuppels in hoenderhokken. Op zijn naam staat een lange rij met niet-onomstreden wetenschappelijke publicaties. Met één rode draad die door zijn gehele oeuvre loopt: de noodzaak om het christendom opnieuw uit te vinden wil het van maatschappelijke betekenis blijven. Hij staat bekend als Nederlands theoloog die oproept om God opnieuw uit te vinden om Hem zo weer in het dagelijks leven te integreren.

'Wat is het centrale thema van het congres eigenlijk?'

'Nog geen vastomlijnde ideeën', luidt het antwoord. 'We hebben net pas een eerste verkennende bespreking gehad. Nog tijd genoeg voor 2017 zijn intrede doet. Maar over één ding zijn wij en de protestantse kerken het wel eens: jij moet daar spreken. Vanzelfsprekend krijg je de vrije hand, maar het sluit aan bij het symposium waarvoor we hier zijn. Iets met maatschappelijke relevantie en religie. Wat vind je van de titel: "Het einde van de theologie en de noodzaak van een nieuw begin"?' Het lijkt hem wel wat.

Terug van het internationale symposium krijgt de onderwerpsuggestie van de rector nog een andere duiding wanneer die tegen hem zegt: 'In 2017 word jij toch 66

niet? Waarom maak jij ook geen nieuw begin? Dan neem je met deze “Luther-lezing” afscheid. Regelen we nog een mooie afscheidsreceptie en kun jij op zoek naar je droomhuis in Griekenland om van de herfst van je leven te genieten.’

Hij loopt van de boekenkast naar de keuken en schenkt zichzelf een kop koffie in. Het citaat staat goed in zijn voordracht. Hij heeft de betreffende passage voor de zekerheid opgezocht in het boek over bijna-doodervaringen dat hij zojuist in de boekenkast heeft teruggezet. Hij zet zichzelf in de enige gemakkelijke stoel die zijn huiskamer rijk is. Voor hem op de bijzettafel staart een klein boekje hem aan. Het is de proefdruk van de tekst van zijn toespraak. De eenvoudige vormgeving bevalt hem. Serene kleuren zonder aandachttrekkende opsmuk. De eenvoud zelve. In zekere zin passend bij de inhoud van zijn betoog.

Hij wist al snel welke uitgever zijn Luther-lezing moest publiceren. Een andere uitgever is gewoon ondenkbaar. Via een bevriend contact, die er zijn boeken uitgeeft, krijgt hij de persoonlijke gegevens van de uitgever. Het is geen onbekende voor hem. Als student volgde hij zijn colleges over het Oude Testament. Per aangetekende post stuurt hij de concept-toespraak naar zijn privéadres. Met het verzoek om er uiterst vertrouwelijk mee om te gaan,

gelet op de explosieve inhoud. Dat hij na lezing het waarom van dit dringende verzoek wel zal begrijpen.

De dag erop, aan het einde van de middag, licht het schermpje van zijn mobiele telefoon op. Het is de uitgever. Hij is overdonderd. Natuurlijk snapt hij waarom deze tekst alleen door zijn uitgeverij de wereld in geholpen dient te worden. Hij voelt zich zeer vereerd en begrijpt ook de urgentie. Of we elkaar op de korte termijn kunnen treffen? De volgende dag schuiven beiden aan voor een lunchafspraak. De uitgever heeft de hele nacht geen oog dichtgedaan. Een aanstekelijke opgewondenheid spreekt uit zijn ogen. 'Wat een tekst, wat een tekst ... Het Godsbewijs, logisch en overtuigend aangetoond. Dit is een heuse intellectuele en religieuze oerknal. Hoe zei Nietzsche het ook alweer? "Umwertung aller Werte." Dat is wat het is. Niets meer, niets minder.' Het zijn de eerste woorden nog voor de bediening de vraag naar de bestelling heeft gedaan. De uitgever raakt er niet over uitgesproken en, nadat de ober de bestelling heeft genoteerd, zet hij zijn waterval weer aan. 'Dit is het grote nieuwe verhaal waar zovelen smachtend naar op zoek zijn. Deze tekst geeft hoop en perspectief. Dat is wat mij zo ongelooflijk aanspreekt en waarom ik het met liefde wil uitgeven. We hoeven niet lijdzzaam toe te zien hoe de wereld, alsof het een natuurgegeven is, verder in duisternis wegglijdt, maar we hebben

het als mensen in eigen hand. We kunnen als mensheid zelf de hemel op aarde scheppen en het kwaad verslaan.’

Tijdens de lunch bespreken ze uitgebreid hoe de tekst de wereld in te brengen. Zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid zijn sleutelwoorden. Weinigen mogen ervan weten, gelet op de potentieel maatschappij-transformerende krachten van deze ‘Luther-lezing’. Daar zijn ze het wel over eens. Zoals ze er ook zeker van zijn dat de intellectuele wereld, maar zeker ook zijn eigen christelijke achterban, op haar grondvesten zal schudden. Het tijdspad is wat aan de krappe kant. Maar het moet lukken. De dag na zijn lezing op 31 oktober gaat de uitgever full out. Buiten nemen ze met een veelzeggende handdruk afscheid. ‘Weet je nog dat jij tijdens je colleges met veel passie vertelde over het Bijbelse verhaal uit het Oude Testament, waar jij een zwak voor hebt?’ Hij knikt. En óf hij dat verhaal van Koning Josia kent. ‘Ik heb het gevoel dat wij van dat oudtestamentische verhaal een nieuwe, moderne versie aan het schrijven zijn.’

De eerste keer dat hij deze Bijbelse vertelling hoorde was op zondagsschool. Lang geleden. Als kind luistert hij gefascineerd naar deze vertelling. Koning Josia gaf opdracht om de Joodse tempel, die in verval raakte, te restaureren. Tijdens de werkzaamheden vinden de bouwvakkers een oud geschrift. Het Boek van de Wet. Wat blijkt

na lezing door Schriftgeleerden? Dat het volk van Israël de ware weg volledig kwijt is, omdat men ver is afgegleeden van de oorspronkelijke kennis en bedoelingen van het verbond met God. Men was de essentie totaal verloren. Het teruggevonden boek is voor Koning Josia aanleiding om een radicale godsdiensthervorming door te voeren, gebaseerd op de oude wijsheid die in Het Boek van de Wet te lezen is. Josia begreep met deze ‘Wet’ in de hand waarom Israël met zoveel maatschappelijke problemen kampte. Waarom het morele verval als onkruid voortwoerde. Men had zich niet aan de goddelijke wetten van het verbond met God gehouden. Als kleine jongen droomt hij weg bij dit Bijbelse verhaal. Identificeert zichzelf met de vinder en exegeet van de verloren gegane teksten. De afgelopen jaren heeft hij vaak aan dit verhaal teruggedacht. Hoe mysterieus het leven toch is. Meer dan een halve eeuw later is het geen kinderlijke fantasie, maar zijn eigen werkelijkheid.

Hij pakt de proefdruk van tafel. De uitgever heeft hem gevraagd nog een keer goed door de tekst te gaan. Om de laatste schoonheidsfoutjes eruit te halen voor het grote uur U daar is. Het ziet er mooi uit. Hij pakt een potlood voor eventuele kanttekeningen en verbeteringen in de tekst en begint te lezen.